

...scrierile de pînă acum, și printru ele câteva lucrări de însemnătate pe planul general al literaturii de azi, reprezintă certitudini și atestă valori, înscriind-o pe autoarea pieselor Cumpăna, Vlaicu și feciorii lui, Arborele genealogic în circuitul literar național.

Creatoare de caractere dramatice autentice, sensibilă la dramele oamenilor, cu multă finețe în capacitatea de a le recepta, surprinde lumi și procese, sugerează universuri și poartă către adîncurile sufletului omenesc

Valeriu Răpeanu — Introducere la capitolul consacrat Luciei Demetrius în „O antologie a dramaturgiei românești 1944—1977”, Ed. „Eminescu”, 1978, p. 150—153

„Lucia Demetrius urmărește în special modul în care concupiscenta, e-

goismul, lașitatea (această din urmă trăsătură caracterizează bărbații) sau slăbiciunea, dificultatea de a adopta o decizie conduc în mod ineluctabil la nefericirea unei femei. Dintre dramaturgii noștri, Lucia Demetrius este cea mai sensibilă la acest fenomen, i-a dat expresia artistică elocventă căutîndu-și sursele nu într-un instinct reflex, ci în mediul care îi este ostil, care îi relevă mizerii morale, răutate. Acesta este nucleul generator al operei sale într-adevăr majore și care va rămîne”.

Mircea Ghiulescu — „O panoramă... vol. cit., p. 31

„Om de teatru complet (actriță, regizoare, autoare dramatică), Lucia Demetrius are calitatea și rutina de a ști să trezească totdeauna interesul dramatic. Pe linie feminină vocația dramatică a Luciei Demetrius n-a mai putut fi egalată”.

CARTEA DE TEATRU

NATALIA STANCU:

„Horia Lovinescu —
o dramaturgie
sub zodia lucidității”

Natalia Stancu — nume afirmat în critica românească de teatru — este prezentă în librării cu o monografie intitulată „Horia Lovinescu — o dramaturgie sub zodia lucidității”. Acest tirziu debut editorial ne surprinde de două ori. Mai întii, deoarece autoarea este un om de teatru nu numai cunoscut, dar și foarte activ în planul publicisticii, ceea ce ne poate conduce la concluzia că întirzieră a fost deliberată. Presupunerea aceasta e întărită de faptul că volumul este un studiu monografic și nu o culegere curentă de cronici. Ar merita să fie notată această lecție de exigență, în beneficiul prea grăbiților cronicari de ocazie, care, odată ce au la activ primele cincisprezece-douăzeci de semnături în

presă, simt nevoia de a-și antologa puțina operă Din fericire, luciditatea, zodie sub care e așezată dramaturgia lui Horia Lovinescu, tutelează și actele publice ale autoarei acestei monografii.

Apreciind în Horia Lovinescu pe unul dintre cei mai importanți dramaturgi români ai ultimelor decenii, Natalia Stancu expune în prefață miza acestui studiu: „...să reconstituie universul cuprinzător și variat al creației teatrale lovinesciene, așa cum se definește aceasta, asumîndu-și drept obiectiv mai original nu „re-inventarea” operei lui Horia Lovinescu, ci caracterizarea ei sintetică. În acord cu autoarea în privința metodei de a aborda un autor cu opera încheiată, exprim rezerva asupra termenului „lovinescian” — el a fost consacrat pentru Eugen Lovinescu și nu cred că poate fi folosit cu îndreptățire și în cazul dramaturgului postbelic.

De altfel, extrem de puține date biografice aflăm despre cel care „s-a născut la Fălticeni ca nepot de frate al prestigiosului critic E. Lovinescu”. Aceasta, nu întimplător, ci pentru că autoarea consideră importantă nu atât biografia, ci biografia intelectuală oglindită în scris. Totuși, rămîne discutabilă lipsa datelor biografice în această primă monografie dedicată scriitorului. Pe

parcursul cărții, chiar Natalia Stancu se va îndoi asupra acestei opțiuni și se va întreba: „Ce fel de oglindă a omului e opera? Care din luminile ei, uneori piezișe, care din apele ei, uneori contradictorii, sînt cele adevărate?”

Într-un anume fel, monografia este o continuă raportare a teatrului scris de Horia Lovinescu la ideile sale privind arta, morala, istoria, lumea în general, exprimate în eseu despre Rimbaud, susținut ca teză de doctorat. Aceasta concurează la realizarea scopului cărții: determinarea filiațiilor, definirea dramaturgului, stabilirea locului și rolului acestuia în teatrul contemporan. Să vedem, totuși, în ce măsură intențiile, exprimate limpede, sînt onorate. Se observă peste tot o preocupare insistentă pentru clasificări, împărțiri, catalogări, autoarea ordonează cu meticulozitate materia în foarte multe capitole, cu grija permanentă ca titlurile să numească exact esența demonstrației care urmează. Preocuparea metodologică nu mi se pare de repudiat. Deși conduce la fărâmițarea, fie și aparentă, a discursului critic, ea are avantajul de a evidenția cu claritate și metoda și organizarea intrinsecă a operei. Prima parte a cărții studiază titlul cu titlu, dramaturgia lui Horia Lovinescu. Am spus special „titlul cu titlu”, deoarece o anume inconsecvență face ca în unele dintre acestea să existe referiri și la text și la spectacol, iar la altele doar la text sau doar la spectacol.

Apoi, scrupulozitatea uneori barocă a documentației. Atentă să nu ignore nici o opinie critică în legătură cu tema, Natalia Stancu ajunge la exces. Ce conțenează că, de pildă, Alex Ștefănescu îl căseste pe autor „camusian”? Natalia Stancu duce scrupulul atât de departe încît se oprește să-i probeze că e vorba de

un „ibsenian prin definiție”. Tot la capitolul exceselor se înscriu referințele. J. Rivière, Lampedusa, Cehov, Gorki, N. Manolescu și J. Swift, Fănuș Neagu, Strindberg și Matei Vișniec, Romain Rolland, A. Huxley și Ov. S. Crohmălniceanu, Valeriu Râpeanu și Karel Čapek, C. Culeșan și Jean Anouilh, John Osborne, Peter Weiss, Marguerite Yourcenar, Mircea Eliade și Mircea Iorgulescu, Ion Vițner și N. Berdiaev, Max Stirner, Giovanni Papini, Radu Popescu, Jakob Wasserman, Marguerite Duras, Nietzsche stau aici într-o armonie absolută, însă de neînțeles. Sigur, unele referințe sînt esențiale pentru fixarea rădăcinilor, a locului, a rolului acestui teatru; atrag atenția doar că într-un asemenea ocean trimiterile esențiale se pierd.

În partea a doua, monografia are o alură mai pronunțat teoretică, mai precis, conceptuală. Ea tratează despre „structuri și aluzii mitice și folclorice”, „teatrul de idei și situații”, „tensiunea dialogului și virtuțile replicii”, „teatralitatea și chiar „indicațiile scenice”. Apare și un concept mai puțin la modă acum, „mesajul operei”, ceea ce înseamnă o opțiune.

Important e că Natalia Stancu formulează un punct de vedere ferm asupra tuturor temelor puse în discuție, apreciind că „Horia Lovinescu ne-a lăsat o creație dramatică îmbinînd în chip original literatura existenței (...) și capacitatea ficționară, observația și trăirea social-istorică (...), implicarea pasională cu detasarea analitică”. Este o încheiere lăudabilă, căci în Natalia Stancu, Horia Lovinescu și-a găsit un exeget echilibrat, necesar.

Mariana BRĂESCU